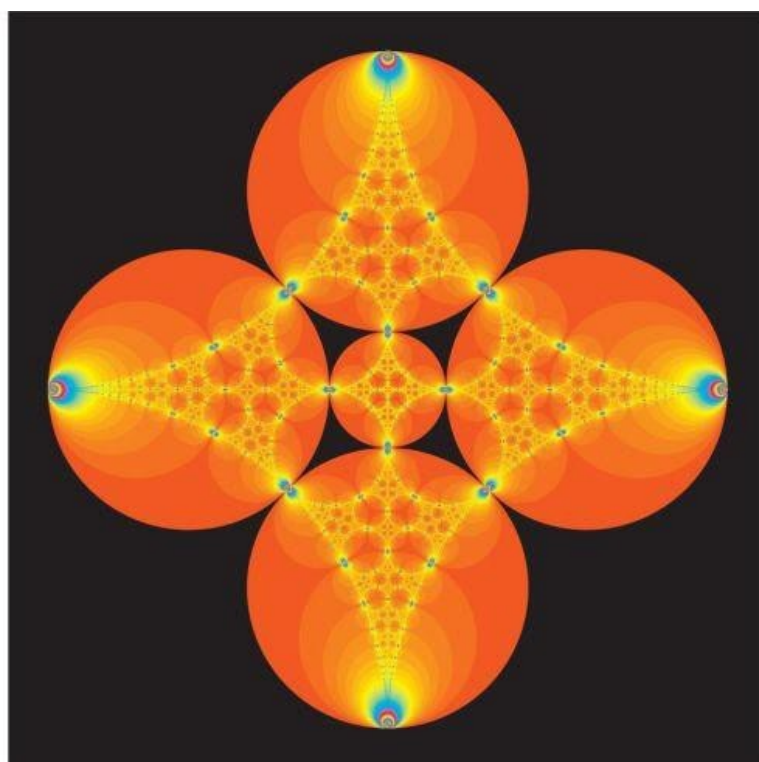


Analytisk psykologi i dag

Under overskriften: ”Analytisk psykologi i dag” på hjemmesiden C.G. Jung i Danmark kan du læse en serie artikler på dansk om den analytiske psykologis grundbegreber i en nutidig fortolkning.

Denne nittende artikel i serien er skrevet af den amerikanske jungianske analytiker Joe Cambray og oversat til dansk af seniorkandidat ved C.G. Jung Institutet i København, cand.mag. og oversætter Margrethe Haraldsdatter.

Originalartiklerne ligger på IAAP’s hjemmeside <https://iaap.org/> og er oversat med forfatternes tilladelse.



Indras perle: Felix Kleins vision

*Med venlig tilladelse af David Mumford, Caroline Senies og David Wright
Copyright @ 2002 Cambridge University Press*

Synkronicitet: Et akausalt forbindelsesprincip

Joe Cambray

Synkronicitet: Et akausalt forbindelsesprincip

Synkronicitet er et nøglebegreb i Jungs vision af verden og blev af Jung defineret som et akausalt forbindelsesprincip, hvor indvendige, psykologiske begivenheder er forbundet med udvendige verdensbegivenheder ved meningsfulde sammenfald snarere end årsagskæder. Selv om det har en dybtgående teoretisk betydning, fungerede anekdotiske kliniske beviser som primære beskrivende eksempler i Jungs forfatterskab. Det måske mest kendte tilfælde inddrog en patients drøm om at få et guldsmykke i form af en skarabæ, der blev fortalt, da det i det samme bankede på vinduet til Jungs konsultationsværelse og henledte hans opmærksomhed på en skarabæ (en rosenbille), der forsøgte at komme ind. Jung fangede billen og gav den til patienten, hvilket havde en positiv, forvandlende indvirkning på terapien, da den ifølge Jung brød igennem hendes rationelle forsvarsmekanisme (1960, §843).

Synkronicitetshypotesens oprindelse og udvikling

Den første kendte præsentation af forestillingen om meningsfulde sammenfald som et grundlæggende princip kan findes i et privat seminar om *Drømmeanalyse*, som Jung afholdt i 1928. Som svar på seminardeltagernes spørgsmål om en bemærkelsesværdig gruppe af begivenheder omkring et bestemt sæt billeder, svarede Jung:

Østen baserer en stor del af sin videnskab på denne uregelmæssighed og betragter sammentræf som det pålidelige grundlag for verden snarere end kausalitet. *Synkronisme* er Østens fordom; kausalitet er Vestens moderne fordom. Jo mere vi beskæftiger os med drømme, jo mere vil vi se sådanne sammentræf – chancer. Husk, at den ældste kinesiske videnskabelige bog [*I Ching*] (*Forvandlingernes bog*, o.a.) handler om livets muligheder (Jung og McGuire 1984, 44-45).

Senere i december 1929 fortsatte Jung på dette seminar med at sige: ”Jeg har opfundet ordet synkronicitet som en betegnelse for ... ting, der sker i *samme øjeblik* som udtryk for det *samme tidsindhold*” (*ibid.*, 417). Jung nævnte første gang begrebet offentligt i 1930 i den tale, han holdt ved mindehøjtideligheden for Richard Wilhelm.

Lånet fra kinesisk taoistisk filosofi i formuleringen af synkronicitetshypotesen blev ansporet af et bemærkelsesværdigt sammentræf, der markerede Jungs beslutning om at standse arbejdet med *Den Røde Bog* og vende tilbage til verden. I 1928, da han var i gang med at arbejde på den slotslignende mandala på side 163 i *Den Røde Bog*, modtog Jung manuskriptet til den tyske oversættelse af *Den Gyldne Blomsts Hemmelighed* fra sin ven Richard Wilhelm, som boede i Tsingtao (Qingdao) på det tidspunkt. Wilhelm bad Jung om at overveje at skrive en psykologisk kommentar til sin oversættelse af denne gamle, taoistiske alkymistiske tekst. For Jung havde billedsproget på tekstens forside, *Vajra-mandalaen*, en slående lighed med hans borg-mandala (Jung 2009, 163).

Min fortolkning af, at dette sammentræf førte til, at Jung afsluttede sit arbejde med *Den Røde Bog* på det tidspunkt, er baseret på, hvordan denne enkeltstående begivenhed førte til formuleringen af synkronicitetshypotesen under hans *Drømmeseminarer*. Denne formulering gav en dybere løsning på det centrale dilemma, der havde plaget ham siden 1914: Var hans vågne visioner fra oktober/november 1913 tegn på begyndende fragmentering og psykose, eller var de profetier? Visionerne handlede om et Europa fyldt med blod og vragdele, som i august 1914 begyndte at materialisere sig, da Første Verdenskrig brød ud i Europa. Overskridende opløsning af det splittende dilemma var et nyt princip for vestlig videnskab, som kunne forklare meningsfulde sammenfald uden at reducere dem til noget personligt, men snarere se dem som grundlæggende for virkelighedens natur (Cambray 2014).

Opnåelsen af en større kosmologisk vision blev hjulpet på vej af Jungs samarbejde med den berømte fysiker og nobelprismodtager Wolfgang Pauli. Deres korrespondance rummer mange nøgler til udviklingen af hypotesen som et ægteskab mellem fysik og psykologi. Det tog dem næsten tyve år at nå frem til at udgive deres banebrydende, kontroversielle ideer. Jungs bidrag til deres bog stammede fra hans Eranos-foredrag i 1951 og blev senere omarbejdet til en separat monografi, *Synchronicity: An Acausal Connecting Principle*. Et vigtigt skridt, som Jung og Pauli tog, var at formulere begrebet den psykoide arketype, som man forestiller sig som det dybeste lag af den arketypiske virkelighed, hvor psyken og materien mødes og ikke længere kan skelnes fra hinanden. Synkronistiske fænomener menes at opstå som følge af aktiveringer af dette virkelighedsniveau. Harald Atmanspacher og hans kolleger har udviklet og uddybet denne tankegang til stor fordel for nutidens syn på sind/materie-problemet (Atmanspacher og Fuchs 2014).

Det har vist sig nyttigt at gennemgå Jungs argumenter i hans monografi i lyset af moderne videnskab. Hans anvendelse af energetiske argumenter fra termodynamikken (varmelæren) i det 19. årh. til at afvise kausalitet er ikke rigtig anvendelige, da de er baseret på lukkede systemer i eller tæt på ligevægt. Da mennesker i verden er åbne systemer langt fra ligevægt, gælder den samme logik ikke, og vi må i stedet bruge kompleksitetsvidenskaben til at undersøge fænomenerne. Det begyndte med en artikel af Cambray i 2002, "Synchronicity and Emergence" (da. "Synkronicitet og tilsynekomst"). Ved at bruge studiet af komplekse fleksible systemer, som har kapacitet til spontant at organisere sig selv ud fra fremvoksende egenskaber, bliver synkronistiske fænomener mulige at beskrive i samtidigt sprog. Dette skridt gør ikke størstedelen af Jungs arbejde om emnet ugyldigt, men giver det en bredere base i ikke-lineære systemers dynamik med en meget udvidet opfattelse af "kausalitet". Faktisk afslører en omhyggelig undersøgelse af en række af Jungs begreber (komplekser, arketyper, individuation) såvel som hans metoder (amplifikation, aktiv imagination og drømmetydning), at de bygger på før-emergentistiske perspektiver. (Emergentisme forstået som et paradigme, der tager afsæt i, at helheden, i kraft af at den opstår som et resultat af *interaktion*, er større end summen af sine dele. O.a.). Kompleksitetsvidenskaben var ikke rigtig tilgængelig i Jungs levetid; nogle af dens rødder appellerede tydeligvis til ham, fx selvregulerende systemer fra kybernetikken. Jung var tidligt ude med at inddrage selvregulering i sit syn på psyken (Cambray 2006).

Selv om han ikke eksplicit citerede ”Big Bang”-kosmologien i sin argumentation, brugte han et sprog lånt herfra til at beskrive synkronicitet. Jung så synkronicitet som en skabelsesakt i tiden og talte om, hvordan ”under visse betingelser rum og tid kan reduceres til næsten nul, og kausaliteten forsvinder sammen med dem, fordi kausaliteten er bundet til eksistensen af tid og rum og fysiske forandringer og i det væsentlige består af en række af årsag og virkning. Af denne grund kan synkronistiske fænomener i princippet ikke forbindes med nogen forestillinger om kausalitet” (1960, §855). At vende tilbage til det kreative øjeblik i universets historie, før de fysiske love er opstået, er bestemt én måde at diskutere Big Bang-kosmologi på. Jung argumenterede i sidste ende for en mønsterskabende tendens i vores univers, der opstod som en grundlæggende egenskab ved virkeligheden, selv før lys/materie/tyngdekraft og de andre fysiske love blev til.

At placere synkron mønsterdannelse ved universets oprindelse fremkalder også en dybt økologisk model for fænomenet – det afslører, at alle dele er indbyrdes forbundne i en fremvoksende helhed. Dette åbner også for et af de nye, spændende områder for udforskning og udvikling, nemlig synkronicitetens rolle i livets oprindelse og udvikling, som Jung kommenterede i et sent brev til Erich Neuman:

I dette kaos af mulighed, var synkronistiske fænomener sandsynligvis virksomme, idet de arbejdede både med og mod de kendte naturlove for i arketyperiske øjeblikke at tilvejebringe syntheser, der for os synes mirakuløse ... Dette forudsætter ikke kun en altgennemtrængende, latent mening, som kan opfattes af bevidstheden, men en psykoid proces, der i den førbevidste tid sker meningsfuldt samtidig med en fysisk begivenhed. Her kan meningen ikke erkendes, fordi der endnu ikke er nogen bevidsthed. (*Letters*, 1975, 494-495)

Den kliniske anvendelighed af synkronicitetshypotesen har været et emne, der løbende er blevet undersøgt af jungianere. Komplexitetsvidenskaben har hjulpet med at kontekstualisere den jungianske tilgang inden for det bredere psykoterapeutiske felt. Gennem synkronicitetens optik kan kliniske fænomener, der ellers ikke anerkendes, undersøges og udforskes for deres forvandlingsværdi – en intuitiv forestilling, der er ved at få et solidt grundlag, fx i ideer om øjeblikke af kompleksitet.

I sidste ende vil synkronicitet vise sig at være et koncept for det 21. århundrede, som kræver nye paradigmer for at hjælpe os med at udforske dets rækkevidde og værdi. Det kan omfatte synkronistiske fænomener ved begivenheder i større skala, ikke kun for enkeltpersoner, men for grupper, kulturer og endda verdener.

Referencer

- Atmanspacher, H. & C. Fuchs, red. *The Pauli Jung Dialogue*, Exeter, UK: Imprint Academic (2014)
- Cambray, J. (2002) "Synchronicity and emergence", *American Imago* 59 (4), pp. 409-434
- _____ (2006) "Towards the feeling of emergence", i JAP 51, pp. 1-20.
- _____ (2014) "*The Red Book: Entrances and Exits*" i *The Red Book: Reflections on C. G. Jung's Liber Novus*, red. T. Kirsch & G. Hogenson, New York & London: Routledge
- Jung, C. G. (1930). "Richard Wilhelm: In Memoriam" i *The Spirit in Man, Art, and Literature, Collected Works* 15, Princeton: Princeton University Press
- _____ (1960) "Synchronicity: An Acausal Connecting Principle" i *The Structure and Dynamics of the Psyche, Collected Works* 8, Princeton: Princeton University Press
- _____ (2009) *The Red Book: Liber Novus*, red. Sonu Shamdasani, W. W. Norton & Company: New York, London
- _____ (1975) *Letters*, Vol. 2: 1951-1961, red. Gerhard Adler & Aniela Jaffé, Princeton: Princeton University Press
- Jung, C. G., William McGuire, red. (1984) *Dream Analysis*, Princeton: Princeton University Press

På dansk foreligger

- Den gyldne blomsts hemmelighed: Den klassiske kinesiske livets bog*, Sphinx 1993 og senere.
- Oversat fra tysk og engelsk af Hugo Hørlych Karlsen: ty. *Das Geheimnis der goldenen Blüte*, 1929 og senere; eng. *The Secret of the Golden Flower*, 1962 og senere.
- Kinesisk (latiniseret) titel: *T'ai i chin hua tsung chih*, 17. årh.
- I Ching – Forvandlingernes bog*, oversat af Jens Windeleff efter Richard Wilhelms samlede udgave, Bog I, II og III, Forlaget Klitrosen 2021



Joe Cambray, (Joseph), Ph.d., er præsident/CEO for Pacifica Graduate Institute; han er tidligere præsident for International Association for Analytical Psychology; har fungeret som amerikansk redaktør for *The Journal of Analytical Psychology* og sidder i forskellige redaktionsudvalg. Han var medlem af fakultetet på Harvard Medical School i afdelingen for psykiatri på Massachusetts General Hospital, Center for Psycho-analytic Studies; og tidligere præsident for C. G. Jung Institute of Boston. Dr. Cambray er også jungiansk analytiker og bor nu i Santa Barbara-området i Californien. Hans mange publikationer omfatter bogen baseret på hans *Fay Lectures: Synchronicity: Nature and Psyche in an Interconnected Universe*, et nyligt redigeret bind med Leslie Sawin: *Research in Analytical Psychology: Applications from Scientific, Historical, and Cross-Cultural Research*, og et bind redigeret sammen med Linda Carter: *Analytical Psychology: Contemporary Perspectives in Jungian Psychology*. Han har udgivet adskillige artikler i en række internationale tidsskrifter.